

Correctievoorschrift VWO

2023

tijdvak 1
maandag 8 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Verwerken scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het online AWP-programma.

De scores moeten uiterlijk maandag 5 juni 2023 om 12.00 uur ingevuld zijn.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008 (PB. 2008, no. 54).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, .., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden

- toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld door het ETE na de bepaling van de definitieve cesuur.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen Geschiedenis vwo 2023 eerste tijdvak kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit 30 vragen.

*Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:
Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.*

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Artikel 3.3. Indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel.

Bij vragen van 0 of 2 scorepunten, mag alleen 0 of 2 punten toegekend worden!

Staatsinrichting

1 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord:

- Medezeggenschap: De (13 leden tellende) Koloniale Raad kreeg het recht van initiatief (wetsvoorstellen indienen) en het recht van amendement (wetsvoorstellen wijzigen). / invoering Raad van Politie Onderhorige Eilanden 1
- Zelfstandigheid: De Nederlandse regering behield het toezicht op de begroting bij overschrijdingen. / Gouverneur kan besluiten buiten de Koloniale Raad om nemen. 1

2 maximumscore 3

Uit het antwoord moet het volgende blijken:

- 1845: 1
 - De eilanden worden samen een aparte kolonie. (De nieuwe kolonie krijgt de naam 'Curaçao en onderhorigheden').
- 1936: één van de volgende: 1
 - De Koloniale Raad werd vervangen door gedeeltelijk gekozen Staten. (Tien van de vijftien Statenleden worden nu gekozen door mannen boven 25 jaar d.m.v. censuskiesrecht terwijl vijf door de gouverneur benoemd worden.)
 - Het woord 'kolonie' wordt afgeschaft en vervangen door 'Overzeese gebieden'.
- 1948: één van de volgende: 1
 - Het invoeren van algemeen kiesrecht (23 jaar en ouder).
 - De Staten worden in zijn geheel door de bevolking gekozen.
 - De wetgevende en uitvoerende macht worden nu door de Staten en de regering overgenomen.
 - De Overzeese gebieden worden autonoom en krijgen de naam 'de Nederlandse Antillen'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 2

Het juiste antwoord:

- in de jaren 30: Henny Eman Sr. en in de jaren 70: Betico Croes 1

Uit het antwoord moet blijken:

- Doelstelling afscheidingsbeweging in de jaren 30 van de 20ste eeuw was meer een streven om aan Aruba meer zelfstandigheid en meer bevoegdheid toe te kennen.
Doelstelling afscheidingsbeweging in de jaren 70: was meer een streven naar een rechtstreekse band van Aruba met Den Haag buiten de Nederlands-Antilliaanse relatie om, dus naar een Status Aparte voor Aruba. 1

Opmerking: Bij het eerste en het tweede bolletje moeten beide namen en beide doelstellingen juist zijn om het scorepunt toe te kennen bij elk bolletje.

4 maximumscore 3

Het juiste antwoord is:

- In 1975: Suriname werd onafhankelijk. 1
- In 1986: Aruba kreeg een 'Status Aparte'. (Een eigen positie binnen het Koninkrijk.) 1
- In 2010: De Nederlandse Antillen werden opgeheven. / Sint Maarten en Curaçao worden autonoom. 1

Opmerking: Om het scorepunt toe te kennen bij elk bolletje moeten het jaartal en de wijziging genoemd worden.

5 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord:

- Het passieve kiesrecht (is het recht om gekozen te worden). 1
- Volgens het Statuut mag Nederland in gevallen waar er sprake is van schending van mensenrechten of ondeugdelijk bestuur interveniëren. 1
- Nederland kreeg met zijn militaire ingrijpen in Willemstad (1969) een slechte pers in het buitenland. Deze actie werd gekwalificeerd als een ouderwets en ongepast machtsvertoon van een kolonisator in zijn kolonie. Sindsdien is Nederland steeds voorzichtiger geworden voor een herhaling van een dergelijk koloniaal machtsvertoon. 1

6 maximumscore 2

- Vrijheid van godsdienst. 1

Kern van een juist antwoord:

- De rechter in de rechtszaak oordeelde in het voordeel van het ziekenhuis. / De rechter oordeelde dat het redden van het leven van het kind belangrijker is dan handhaven van het grondrecht van de ouders. 1

Vraag	Antwoord	Scores
11	maximumscore 3 - Frente Obrero Liberashon 30 mei (FOL). Kern van een juist antwoord: - Die partij kwam op voor de arbeiders en had precies de in de bron genoemde punten in haar programma (campagne). / Frente Obrero wilde optreden tegen sociale mistanden. - De Democratische Partij (DP)	1 1 1
12	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat: Die belangrijke politieke functies voor 30 mei 1969 bestemd waren voor de blanke Antilliaan en <i>niet</i> voor de zwarte Antilliaan zoals Ernesto Petronia en Bernardito (Ben) Leito. <i>Opmerking:</i> Voor deze vraag kan alleen 0 of 2 punten gescoord worden.	
13	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken: In 1983 erkende Nederland het zelfbeschikkingsrecht van de eilanden van de toen bestaande Nederlandse Antillen. Daardoor kon Aruba zijn Status Aparte krijgen.	
14	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken: - In 1954 gaf het Statuut aan de Nederlandse Antillen bestuurlijke autonomie - Nederland stelt altijd eisen die de bestuurlijke autonomie van de Nederlandse Antillen aantast wanneer Nederland de eilanden financieel steunt. / De relatie tussen de Eilanden en het Land MET EEN TOELICHTING ERBIJ mag ook goed gerekend worden.	1 1
15	maximumscore 2 E. (Vorming van politieke partijen) Uit het antwoord moet blijken: - omdat dit het democratische proces in een land <i>niet</i> stoort. De andere feiten storen het democratische proces.	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Oorlog en Vrede

16 maximumscore 2

- Hoofdstuk 2: Het nationalisme in Frankrijk.

1

Kern van een juist antwoord:

- Door het uitroepen van het Duitse keizerrijk in het paleis van Versailles (1871) werd het nationalisme onder de Fransen sterk bevorderd. Men wilde wraak na de verloren oorlog van 1870 en de vernederende vrede daarna. Ook wilde men de verloren provincies Elzas-Lotharingen terug hebben.

1

OF:

- Hoofdstuk 1: Agressieve expansionistische buitenlandse politiek.

Kern van een juist antwoord:

- De annexatie van Elzas-Lotharingen gebeurde om economisch/buitenlands politieke redenen.

17 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

f, c, a, d, b, e.

Opmerking: Als door het weglaten/wegstrepen van één foutief geplaatste letter een verder juiste reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

18 maximumscore 2

Uit het antwoord moet het volgende blijken:

- Begrip zelfbeschikkingsrecht: Een volk moet zelf kunnen beslissen hoe het geregeerd wordt.
- Duitsland kreeg het verdrag opgelegd en mocht dus *niet* over de eigen toekomst beslissen. / Duitsland raakte gebieden kwijt waar Duitsers woonde/mocht niet samengaan met de rest van Oostenrijk dat beide landen wilden.

1

1

19 maximumscore 2

De juiste combinaties zijn:

1 - c

2 - d

3 - b

4 - e

indien vier combinaties juist

2

indien drie combinaties juist

1

indien minder dan drie combinaties juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Groot-Brittannië was milder maar wilde nooit meer bedreigd worden door Duitse plannen om een deel van zijn wereldrijk ('empire') af te nemen. 1
- Frankrijk wilde nog steeds wraak voor alle Duitse misdaden sinds 1870, en wilde Duitsland zodanig straffen dat het nooit meer een gevaar vormde voor Frankrijk. 1
- De Amerikaanse president wilde met zijn 'Veertien punten' de wereld veilig maken voor de democratie. (Elk volk moest zelf kunnen beslissen hoe het geregeerd wordt: het zelfbeschikkingsrecht.) 1

21 maximumscore 2

Het juiste antwoord is:

a, d, e, b, c

Opmerking: Als door het wegstrepen van één foutief geplaatste letter een verder juiste reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

22 maximumscore 3

Het juiste antwoord is:

a - 4

b - 3

c - 2

d - 5

e - 6

Indien vijf combinaties juist 3

Indien vier combinaties juist 2

Indien drie combinaties juist 1

Indien minder dan drie combinaties goed 0

23 maximumscore 3

Uit het antwoord moet het volgende blijken:

- Roosevelt kijkt *niet* omdat hij zich moet houden aan de politiek van het Isolationisme (neutraliteit van de Verenigde Staten). 1
- Dat hij bezorgd is en zich aan het voorbereiden is voor inmenging in de oorlog is af te leiden van het feit dat hij een vechttentue (maliënkolder = harnas) aan het aandoen is en steun heeft van Knox en Stimson. 1
- Roosevelt hielp Engeland door de Leen- en Pachtwet (Lend-Lease Act). / wapens sturen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord, twee van de volgende, voor elk 1 punt:

- De grote afstanden in de Sovjet-Unie gecombineerd met de tactiek van de verschroeide aarde.
- Het Russische klimaat.
- Stalin hoefde geen oorlog op twee fronten te voeren.

25 maximumscore 3

Uit het antwoord moet het volgende blijken:

- De Europese koloniale moederlanden (vooral Groot-Brittannië, Frankrijk en Nederland) kwamen min of meer kapot (verwoest) uit de Tweede Wereldoorlog. Daarom waren zij *niet* meer in staat om hun wil blijvend op hun koloniën te leggen. 1
- Indruk: Vooral in de Franse en Nederlandse Aziatische koloniën had de bezetting door het Aziatische Japan bij de lokale bevolking een enorme indruk achtergelaten: de Europeanen bleken dus niet oppermachtig te zijn als de Japanners hen zo snel konden verslaan. 1
- Gevolg: Het duurde niet lang voordat de Nationalisten in de Europese koloniën onafhankelijkheid gingen eisen en die kregen. 1

26 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord:

- Dat de Chinese doden als oorlogsslachtoffers worden erkend door Nederland. 1
- Er bestond toen een verbod om te schrijven over de oorlog. De pers werd gecensureerd. 1
- De Chinezen die voor de Curaçaose Scheepvaartmaatschappij werkten, staakten omdat zij vonden dat zij zwaar onderbetaald werden voor het levensgevaarlijke werk dat zij op de olietankers moesten verrichten. Elk moment kon een Duitse onderzeeboot zo'n olietanker tot zinken brengen. 1

27 maximumscore 2

- Het juiste antwoord is: c 1
- Nederlandse bedrijven mochten zich vestigen buiten het Europese grondgebied van Nederland, maar wel binnen het Koninkrijk. (De Antillen, Nederlands-Indië en Suriname). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- De Berlijnse Muur. 1
- De in de DDR aanwezige marxistisch-leninistische planeconomie leidde naar een lagere levensstandaard vergeleken met de levensstandaard in het kapitalistisch-democratische westen van Duitsland. 1

29 maximumscore 3

- Het juiste antwoord: Michail Gorbatsjov. 1
- Glasnost (openheid).
De Sovjetburger moest melden wat er allemaal niet goed ging in de economie en in het land 1
- Perestrojka (herstructurering).
Als eenmaal dankzij de 'glasnost' duidelijk was geworden wat er fout zat, moesten die fouten worden aangepakt door veranderingen aan te brengen. 1

Opmerking: Bij het tweede en het derde bolletje van de opdracht, het speerpunt en de uitleg moeten gegeven worden om het scorepunt toe te kennen.

30 maximumscore 2

De juiste volgorde is: b, d, f, e, c, a.

Opmerking: Als door het weglaten van één foutief geplaatste letter een verder foutloze reeks ontstaat, mag één scorepunt worden toegekend.